

Enkele gezinsgeneeskundige verkenningen op de terreinen van geestelijke gezondheidszorg en maatschappelijk werk

DOOR O. REES*

Onze samenleving wordt in toenemende mate gekenmerkt door allerlei vormen van rationalisme. In deze samenleving is voor de mens slechts plaats als hij zich aan dwingende systemen kan aanpassen. De verschijnselen hiervan zijn niet alleen in het bedrijfsleven merkbaar. Op allerlei levensgebieden — onderwijs, recreatie, zelfs de gezondheidszorg — worden we met deze macht geconfronteerd; aan de dwingende invloed van de ratio op ons beroeps-ethos ontkomen wij geen van allen. Zowel de vrijheid van de mens als de hieraan inherente zelfverantwoordelijkheid wordt door dit alles in menig opzicht bedreigd.

Planning, nuchtere zakelijkheid en regelen van allerlei aard gaan het leven meer en meer beheersen. Een tot diep in het menselijk bestaan reikende desintegratie van de verschillende levensgebieden voltrekt zich. Nergens sterker dan juist in het gezin ervaart men de scheiding van bijvoorbeeld godsdienst en beroep, van seksualiteit en liefde, van arbeid en recreatie.

Het eigene van ieder gezin ontmoet de huisarts in hetgeen daar heerst aan orde, normen, discipline, besteding van middelen, gebruikmaking van mogelijkheden, onderlinge verantwoordelijkheid en zorg, opvoeding der kinderen, woninginrichting, enzovoorts. Maar ook negatief in gevoelens van agressie, onwil of onmacht, in neiging tot onnodige overlast, en dergelijke.

Voor de gezinsarts zal de wijziging in de gehele levenssituatie waarschijnlijk het sterkst merkbaar zijn in de huwelijksverhoudingen en in de opvoedingsvraagstukken.

Het valt niet te verwonderen, dat de hedendaagse mens in zijn problematiek, welke rechtstreeks of indirect in het gezin wordt beleefd, dikwijls behoefte heeft aan voorlichting, advies of hulp. De huisarts is de aangewezen persoon om hierin te voorzien, doch veelal zal hij daartoe zelf niet in staat zijn. In dat geval zal hij moeten kunnen terugvallen op — of verwijzen naar — een van de talrijke gespecialiseerde vormen van geestelijke gezondheidszorg of maatschappelijk werk.

Deze terreinen zijn in ons land echter buitengewoon ingewikkeld en onoverzichtelijk georganiseerd en de huisarts, die hier zonder hulp de weg moet zoeken, zal zich van zijn onwetendheid vaak pijnlijk bewust worden.

Het is geenszins de bedoeling — en het zou in dit kader ook volslagen onmogelijk zijn — hier een volledig overzicht te geven van alles wat er op deze gebieden in enigerlei vorm wordt gedaan. Het onderstaande pretendeert dan ook niet méér te zijn dan een kleine terreinverkenning, waarbij welbewust de behoeften van het gezin en van de huisarts als uitgangspunt zijn genomen.

Sociaal-psychiatrische diensten

Hun taak bestaat uit het verlenen van sociaal-curatieve zorg en de behartiging van de geestelijk-hygiënische preventie. Gegroeid uit de vroegere in-

Van de redactiecommissie

Huisarts-gezinsarts

Tegenwoordig noemt men de huisarts ook wel gezinsarts. Wat ook de taak van een gezinsarts mag zijn, enige kennis van „het gezin” zal deze arts toch zeker moeten hebben. De redactiecommissie heeft daarom het plan opgevat in de komende maanden enkele artikelen te publiceren waarin het gezin in zijn algemeenheid van verschillende zijden wordt belicht. De volgende onderwerpen zullen hierbij, na het inleidende artikel „Enkele gezinsgeneeskundige verkenningen op de terreinen van geestelijke gezondheidszorg en maatschappelijk werk”, ter sprake komen: Het gezin in de statistiek; Pedagogische aspecten van de gezinsgrootte; Sociaal-economische aspecten van de gezinsgrootte; Woonsituatie en gezinsgrootte; Over de betekenis van het geboortenummer voor de psychische ontwikkeling van het kind.

De stof die hier zal worden behandeld, ligt voor het grootste deel buiten het dagelijks gezichtsveld van de huisarts. Naar analogie van wat Dr H. M. in 't Veld-Langeveld — *Gezinsociologie en gezinsbeleid*, Bijleveld, Utrecht, 1963 — over de gezinsociologie zegt, zullen deze artikelen vooral „een algemeen, globaal inzicht in de ontwikkeling van het gezin in onze maatschappij” verschaffen. „Deze kennis is minder bestemd om het handelen direct te beïnvloeden dan om de achtergrond te vormen waartegen gezinsvraagstukken kunnen worden geplaatst . . .”

G. J. B.

* Secretaris van de Stichting Nationale Contactcommissie voor Gezinsbelangen.

stellingen tot voor- en nazorg in het verband van de psychiatrische inrichtingen heeft het arbeidsveld zich verbreed. Hun taak bevat naast de bedoelde voor- en nazorg in steeds toenemende mate ook het verstrekken van sociaal-psychiatrische en geestelijk-hygiënische adviezen aan medische en overheidsinstanties en de publieke voorlichting. De organisatie omvat zowel overheids- als particuliere diensten en instellingen met verschillende vormen van provinciaal contact en samenwerking, waardoor de totaliteit van deze arbeid organisatorisch gezien een nogal caleidoscopisch beeld vertoont.

In *Friesland* vinden we als provinciale sociaal-psychiatrische dienst de Stichting „Het Friesche Patronaat”, Nachtegaalstraat 8, Leeuwarden, telefoon 05100-28741.

In *Groningen* is werkzaam de Provinciaal Groninger Stichting Geestelijke Gezondheidszorg, Martiniekerkhof 17, Groningen, telefoon 05900-32446.

In *Drente* wordt het voor- en nazorgwerk verricht door de Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid in de Provincie Drenthe, Torenlaan 1, Assen, telefoon 05920-4744.

In *Overijssel* werken de drie kruisorganisaties op dit terrein samen in de Centrale Dienst voor de Geestelijke Volksgezondheid als uitvoerend orgaan. Adres: Hanzelaan 5, Almelo, telefoon 05490-4995.

In *Gelderland* is voor het protestantse en niet-confessionele gedeelte van de bevolking werkzaam de Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid in Gelderland, Utrechtsestraat 73, Arnhem, telefoon 08300-50048, en voor het R.K. gedeelte de Stichting Gelderse Katholieke Geestelijke Gezondheidszorg van het Wit-Gele Kruis, Kastanjelaan 33, Arnhem, telefoon 08300-33091.

In *Utrecht* vinden we voor de Gemeente Utrecht de Afdeling Geestelijke Volksgezondheid van de G.G. en G.D., Kruisstraat 13, telefoon 030-16411. In de verdere provincie vindt men voor de protestantse bevolking de Protestants-Christelijke Sociaal-Psychiatrische Dienst, Doelenstraat 12, Utrecht, telefoon 030-17352; voor de R.K. bevolking de Utrechtse Katholieke Stichting voor Geestelijke Volksgezondheid, Biltstraat 112, Utrecht, telefoon 030-19746; en voor de niet-confessionele bevolking de Willem Arntzstichting, Doelenstraat 12, Utrecht, telefoon 030-17352.

In *Noord-Holland*, met uitzondering van Amsterdam en Haarlem met omliggende gemeenten, waar lokaal werkzame diensten zijn, gaat de arbeid uit van de Sociaal Psychiatrische Dienst van de Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid, Oudegracht 182, Alkmaar, telefoon 02200-15041.

In *Zuid-Holland* vinden we in Den Haag, Leiden en Rotterdam desbetreffende afdelingen van de G.G. en G.D. Verder zijn provinciaal werkzaam: De Stichting voor Geestelijke Volksgezondheid in Zuid-Holland, Heemraadssingel 297, Rotterdam, telefoon 010-56588, zowel voor het protestantse als het niet-confessionele deel van de bevolking. Voor het R.K. deel is er de Zuid-Hollandse Bond van het Wit-Gele Kruis, Bezuidenhoutseweg 195, Den Haag, telefoon 070-720041.

In *Zeeland* is voor de protestantse en niet-confessionele bevolking werkzaam de Stichting Dienst voor de Geestelijke Volksgezondheid in de Provincie Zeeland, Loskade 27, Middelburg, telefoon 01180-2938, en voor de R.K. bevolking de Katholieke Dienst Geestelijke Volksgezondheid in Zeeland, Leeuwenlaan 31, Terneuzen, telefoon 01150-2651.

In *Noord-Brabant* is voor de protestantse en niet-confessionele bevolking werkzaam de Dienst Geestelijke Volksgezondheid van de Provinciale Noordbrabantse Vereniging „Het Groene Kruis”, Achillesstraat 132, Breda, telefoon 01600-34997, en voor de R.K. bevolking de Provinciale Noordbrabantse Bond van het Wit-Gele Kruis, Gasthuisstraat 35, Tilburg, telefoon 04250-21910.

In *Limburg* zijn stichtingen voor Geestelijke Gezondheidszorg met regionale werkzaamheid gevestigd: Nieuwstraat 23, Venlo, telefoon 04700-3074; St. Franciscusweg 5, Heerlen, telefoon 04440-7941; en Wilhelminasingel 64, Maastricht, telefoon 04400-19764.

De jeugdpsychiatrische zorg vormt als regel een onderdeel van de arbeid van de vorengenoemde sociaal-psychiatrische diensten en heeft gewoonlijk aparte spreekuren. Deze zorg is bedoeld voor de gevallen welke kunnen worden afgewikkeld met een kortdurend onderzoek en advies of met verwijzing naar een andersoortige instelling, met name naar een M.O.B., wanneer uitgebreid onderzoek nodig is of therapeutische behandeling van het kind of milieu-beïnvloeding. Verwijzing geschiedt ook naar de Raden voor Kinderbescherming en andere sociale of medische diensten. Tot de taak behoort eveneens de selectie van kinderen voor de B.L.O.-scholen.

Schoolpsychologische diensten

De werkzaamheden omvatten het geven van adviezen in gevallen van didactische en gedragsmoeilijkheden en het onderzoeken met betrekking tot selectie en differentiatie gericht op schoolrijpheid en schoolkeuze. Veelal functioneren deze diensten in relatie tot de instellingen voor Geestelijke Volksgezondheid. Op de in het voorafgaande bij de sociaal-psychiatrische diensten genoemde adressen kunnen inlichtingen worden verkregen omtrent de plaatsen waar schoolpsychologisch werk wordt verricht.

Bestrijding van alcoholisme

De Sociaal-Medische Consultatiebureaus voor Alcoholisme verlenen hulp en behandeling aan alcoholisten en andere verslavingszieken.

De Federatie van Instellingen voor de Zorg voor Alcoholisten (voorzitter Dr P. H. Esser; secretaris H. J. Krauweel, Linnaeusparkweg 20-22, Amsterdam, telefoon 020-948460) stelt zich de samenwerking ten doel van alle instellingen die de zorg voor alcoholisten beogen.

In de Gids voor de Geestelijke Gezondheidszorg vindt men op de pagina's 231 tot en met 236 de Sociaal-Medische Consultatiebureaus met adressen en spreekuren vermeld. Aansluitend hierop de Drankbestrijdingsorganisaties en de plaatselijke adressen van de werkgroepen Alcoholics Anonymous, opgericht door genezen alcoholisten, die zich ten doel stellen anderen te helpen. Deze werkgroepen hebben zich verenigd in de Stichting „Werkgroepen A.A.”, postbus 1594, Amsterdam.

Maatschappelijk werk voor zwakzinnigen

Belangrijke takken van het Buitengewoon Lager Onderwijs zijn:

- a B.L.O.-scholen voor zwakzinnigen.
 - b L.O.M.-scholen voor kinderen die niet zozeer als gevolg van te geringe intelligentie als wel door bijzondere leermoeilijkheden of psychologische stoornissen het onderwijs op de gewone lagere scholen moeilijk kunnen volgen. Dit soort scholen streeft ernaar het kind weer tot het gewone onderwijs terug te leiden.
 - c M.O.K.-scholen voor kinderen, die door hun gedrag op een gewone school onhoudbaar zijn.
 - d B.L.O.-inrichtingsscholen voor epileptische kinderen.
 - e Mytyl-scholen voor lichamelijk gebrekkigen.
- De sociaal-pedagogische diensten voor zwakzinnigen zijn gegroeid uit het nazorgwerk voor oud-

leerlingen van het B.L.O. Zij behartigen de sociale belangen van zwakzinnigen, die in de maatschappij verblijven of tijdelijk in een internaat zijn opgenomen, en trachten de pedagogische situatie te beïnvloeden. Tot hun taak behoort onder andere advies aan ouders, bevordering van voortgezet onderwijs, arbeidszorg, plaatsing in pleeggezinnen, internaten en observatiehuizen, voorlichting van Kinderrechter en Raden van Kinderbescherming.

Tot het voortgezet onderwijs, aansluitend op het B.L.O., behoren de Scholen voor Individueel Lager Technisch Onderwijs. Het eerste leerjaar heeft een algemeen karakter en dient in het bijzonder als oriëntatie. In het tweede en derde leerjaar wordt beoogd de basis voor een eenvoudig vakmanschap te leggen.

Voor meisjes oud-leerlingen van het B.L.O. bestaat de mogelijkheid van deelneming aan een opleiding tot huishoudhulp volgens het leerlingstelsel, waarbij zij, naast vervolgonderwijs op school, halftime in een tot dat doel geselecteerd gezin werkzaam zijn. Als een proefneming voor vervolgscholing van deze categorie meisjes bestaat sedert kort aan enkele huishoudscholen de mogelijkheid tot deelneming aan een eenvoudiger vorm van primaire opleiding.

In vele plaatsen bestaan voor deze groep gehandicapten beschuttende werkplaatsen, uitgaande van de Gemeente of van het particulier initiatief.

Maatschappelijke zorg voor epileptici

Inrichtingen voor verpleging, poliklinieken en consultatiebureaus voor epileptici, die vrij in de samenleving verblijven, gaan uit van de volgende organisaties.

De Nederlandse Vereniging tegen Vallende Ziekte, Overtoom 363-365, Amsterdam, telefoon 020-187018, waardoor de Alexander van der Leeuw-kliniek in stand wordt gehouden, en de Christelijke Vereniging voor de verpleging van Lijders aan Vallende Ziekte, Achterweg 5, Heemstede, telefoon 02500-38990, waaronder de inrichtingen „Meer en Bosch” te Heemstede en „Bethesda-Sarepta”, Hazepaterslaan 26 te Haarlem ressorteren.

R.K. inrichtingen zijn: de Neurologisch-psychiatrische Kliniek „De Klokkenberg”, Galderseweg 81, Breda, telefoon 01600-22271; „St. Anna”, Mgr. Savelbergweg 104, Heel, telefoon 04747-341 en Huize Providentia te Sterksel, telefoon 04994-314.

De consultatiebureaus, welke gevestigd zijn te Apeldoorn, Arnhem, Emmen, Den Haag, Heemstede, Leeuwarden, Rotterdam en Utrecht, beogen hulpverlening bij het vinden van een arbeidsplaats en bij sociale moeilijkheden.

Telefonische hulpdiensten

De Telefonische Hulpdiensten zijn bedoeld als een middel tot eerste hulp en advies aan mensen die in ernstige persoonlijke, veelal acute moeilijkheden verkeren. Zij zijn altijd 's avonds en dikwijls ook gedurende de nacht werkzaam. Gespecialiseerde deskundigen ter plaatse staan achter deze diensten. Hiernaast beschikken deze diensten over het „Boek der Mensen”, waarin personen opgenomen zijn die bereid zijn in voorkomende gevallen advies te verlenen of onmiddellijk hulp te bieden.

Telefonische hulpdiensten zijn thans werkzaam in Alkmaar, Amsterdam, Arnhem, Delft, Dordrecht, Den Haag, Haarlem, Hilversum, Groningen, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zaandam.

Zorg aan niet-gehuwde moeders en haar kinderen

De arbeid wordt verricht vanuit gespecialiseerde

districts-bureaus en omvat onder andere onderzoek naar achtergronden, bevordering geneeskundig onderzoek, regeling verblijfplaats waarbij opname in een inrichting meer en meer als een ultimum remedium wordt gehanteerd, het treffen van financiële regelingen, regeling van contact tussen moeder en kind, eventueel afstand, onderzoek naar het vaderschap, afsluiting contract met de verwekker, voorbereiding voogdij en arbeidszorg.

Deze zorg gaat uit van de navolgende organisaties: de „Hendrik Pierson Vereniging” (Prot. Christ.), Amstel 169, Amsterdam, telefoon 020-54282; het „R.K. Contactorgaan v. d. Ongehuwde Moeder en haar Kind”; en de Vereniging „Onderlinge Vrouwenbescherming”.

De genoemde organisaties en de tehuizen voor ongehuwde moeders werken samen in de Nederlandse Federatie van Instellingen voor de Ongehuwde Moeder en haar Kind (F.I.O.M.), Nieuwe Schoolstraat 28, Den Haag, telefoon 070-180896.

De F.I.O.M. heeft een afstands-commissie en een pleegouderregister. Afstandsangelegenheden worden evenwel ook door de reeds genoemde districtsbureaus behandeld, welke bureaus ook registers van adspirantpleegouders aanhouden.

Welfare-werk

Een van de vele taken van het Nederlandse Roode Kruis bestaat uit het verschaffen van bezigheid welke is aangepast aan de fysieke en psychische toestand van langdurig zieken. Niet slechts de patiënten in ziekenhuizen, sanatoria en psychiatrische inrichtingen, maar ook zij die thuis worden verpleegd kunnen hierin worden betrokken. Voor deze laatste categorie beschikt het Roode Kruis over meer dan 2.000 vrijwillige medewerkers, werkzaam in ongeveer 180 afdelingen.

Langdurig zieken kunnen ook gratis boeken en tijdschriften ter lezing toegezonden krijgen.

Verskillende vormen van vakantiewerk

Uit de enorme verscheidenheid van werk op dit terrein slechts een kleine keuze. In de eerste plaats de vormen die voor de patiënt een bevrijding kunnen betekenen uit zijn isolement en voor zijn omgeving een even van een drukkende zorg verlost zijn. Voor de week-boottochten van het Roode Kruis komen in aanmerking chronisch-bedlegerige zieken en chronische invaliden. Voor chronisch-invalide jongeren van 18-30 jaar worden in het Henry Dunantheuis te Zeist vakantieweken gehouden met excursies, speurtochten, wedstrijden, enz. De kosten van deelneming aan het werk van het Roode Kruis komen zo nodig geheel voor rekening van het Roode Kruis.

In de tweede plaats het vakantiewerk dat wordt gekarakteriseerd door de slagzin: „Moeder Spruit moet er eens uit”. Er zijn tal van mogelijkheden ook voor het verwerven van aanvullende financiële middelen. Iedere maatschappelijke werkster zal met een advies van de gezinsarts zulk een uitzending gaarne bevorderen en zo nodig een weg zoeken om het Moeder Spruit mogelijk te maken met een gerust hart weg te gaan.

Huwelijks-contactbureaus

De hierna genoemde instellingen beogen hun,

wier levensomstandigheden een belemmering vormen tot het vinden van in de persoonlijke sfeer liggende contacten, een verantwoord medium te bieden tot het ontmoeten van mensen van wier eerlijke bedoelingen men verzekerd kan zijn. De wens om tot een huwelijk te komen moet hieraan ten grondslag liggen. De toelatingsprocedure bij deze in onderling contact werkende bureaus vertoont een grote mate van overeenstemming. De besturen dragen verantwoordelijkheid voor de samenstelling van de kring, hetgeen nogal eens tot afwijzing van kandidaten moet leiden (zoals sociaal- en geesteszwakken en psychisch gestoorden).

R.K. Huwelijks Contactbureau, Prinselaan 1, Bilthoven, telefoon 030-60630, mag zijn werkzaamheid met een „nihil obstat” van de bevoegde kerkelijke autoriteit verrichten.

Hervormd Huwelijks Contactbureau, Postbus 5032, Scheveningen, is werkzaam onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Zaken van Kerk en Gezin der Nederlandse Hervormde Kerk, secretaris Ds. R. Kaptein, Carnegielaan 9, Den Haag, telefoon 070-392247.

Gereformeerd Huwelijks Contactbureau, Postbus 2012 te Utrecht, uitgaande van de Stichting Gereformeerd Landelijk Orgaan voor de Geestelijke Gezondheidszorg, secretaris Dr. J. van Klinken, Koningslaan 7, Utrecht, telefoon 030-16149.

Humanistisch Huwelijks Contactbureau, postbus 210, Utrecht, uitgaande van het Humanistisch Verbond, secretaris B. J. Mare, Oudegracht 152, Utrecht, telefoon 030-10163.

Voorlichting op het terrein van huwelijk, gezinsleven en opvoeding

In vele plaatsen worden voor verloofden en jongehuwden cursussen, inleidingsweekenden en dergelijke gehouden, gericht op wat men zou kunnen aanduiden als de binnenzijde van de samenleving in huwelijk en gezin. Voor inlichtingen omtrent plaatsen waar deze cursussen worden gehouden en de mogelijkheid om tot zulk een geestelijk-hygiënisch gerichte cursus te komen kan men zich wenden tot een van de volgende landelijke organen:

Raad voor de Zaken van Kerk en Gezin der Nederlandse Hervormde Kerk, Carnegielaan 9, Den Haag, telefoon 070-392247; secretaris Ds. R. Kaptein.

Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming, Bilderdijkstraat 39, Den Haag, telefoon 070-633927; algemeen secretaris L. Hoorweg.

Hendrik Piersonvereniging, Amstel 169, Amsterdam, telefoon 020-54282; secretaris Mr R. Peters.

Kath. Nat. Bureau voor Geestelijke Gezondheidszorg, Wilhelminapark 26, Utrecht, telefoon 030-23846; directeur van de wetenschappelijke afdeling Dr C. J. B. J. Trimpos.

Gereformeerd Landelijk Orgaan voor de Geestelijke Gezondheidszorg, Koningslaan 7, Utrecht, telefoon 030-16149; secretaris Dr J. van Klinken.

De Stichting voor Huwelijks- en Geslachtsleven, een uit de N.V.S.H. voortgekomen instelling en ook aldaar gevestigd, heeft over het gehele land verspreid consultatiebureaus gesticht voor advies in vragen die samenhangen met geboorteregeling, derhalve ook geboortebestemming. Tot deze consultatiebureaus kan men zich ook wenden voor geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk en voor advies in moeilijkheden, die zich in het huwelijksleven voordoen. Voor verloofden en jongehuwden staat de mogelijkheid open deel te nemen aan cursussen van acht lessen, welke op de huwelijkscholen worden gegeven met medewerking van artsen, psychologen en juristen. De N.V.S.H. organiseert verder gespreksgroepen voor ouders, waar vragen aan de orde komen, liggende op het terrein van de sexuele voorlichting en de opvoeding. Voor scholen en oudercommissies wordt bemiddeling voor sprekers op ouderavonden verleend. Vertoningen van voorlichtingsfilms

worden eveneens door de N.V.S.H. verzorgd. In het maandblad „Verstandig Ouderschap” worden films, toneel en literatuur behandeld, welke in het bijzonder samenhangen met de sexualiteit.

De Protestantse Stichting ter bevordering van Verantwoorde Gezinsvorming (P.S.V.G.) bevordert het houden van voorlichtende voordrachten, stimuleert de bestudering in academisch verband van vraagstukken samenhangend met huwelijk en gezinsleven ten dienste van aanstaande predikanten en artsen en instanties op het terrein van de geestelijke volksgezondheid en maatschappelijk werk, en onderhoudt tevens contacten met predikanten, huisartsen en specialisten bij wie bereidheid bestaat tot medewerking in het kader van de doeleinden van de stichting. Zij geeft het maandblad „Gezond Gezin” uit, waarin in het licht van de Bijbelse Boodschap de vragen van huwelijk en gezin worden behandeld.

In deze P.S.V.G., Trompstraat 77a, Den Haag, telefoon 070-330164; secretaris Dr C. Blankestijn, werken samen de Raad voor de Zaken van Kerk en Gezin der Nederlandse Hervormde Kerk, Gereformeerd Landelijk Orgaan voor de Geestelijke Gezondheidszorg, de Vrijzinnig Protestantse Centrale voor Maatschappelijk Werk, de kring van Lutherse artsen, de Prot. Christ. Artsenorganisatie en de Hendrik Piersonvereniging. Vanuit de P.S.V.G. zijn consultatiebureaus ontstaan in ruim twintig grote centra, terwijl nog een aantal bureaus in gevorderde staat van voorbereiding verkeert.

De R.K. bureaus voor huwelijksaangelegenheden ressorteren niet allemaal onder een nationaal orgaan van samenwerking. De voorbereidingen om hiertoe te komen zijn nog niet voltooid. Voor informaties kan men zich wenden tot de Kath. Nationale Commissie voor Huwelijksvoorlichting, gevestigd op hetzelfde adres als het Kath. Nationaal Bureau voor Geestelijke Gezondheidszorg, Wilhelminapark 26, Utrecht, telefoon 030-23846.

De Centrale Stichting Bureaus voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden op Humanistische Grondslag, Dr Plesmansingel 6, Amstelveen, telefoon 02964-4322, secretaresse mevrouw D. Heroma-Meilink, stelt zich ten doel het oprichten en instandhouden van bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden, waarvan er reeds enkele in grote steden functioneren.

Hulpverlening bij huwelijks- en gezinsmoeilijkheden

Met deze arbeid wordt beoogd het verlenen van adequate hulp in aanpassingsmoeilijkheden met gecompliceerde psychologische achtergronden. In de leiding is deskundigheid op psychiatrisch en/of psychologisch terrein verenigd met gespecialiseerd maatschappelijk werk door voor deze arbeid opgeleide krachten.

Deze hulp wordt gegeven door bureaus uitgaande van particuliere instellingen. Een groot aantal verricht deze arbeid in organisatorisch verband met een der landelijke confessionele organen voor geestelijke volksgezondheid.

De bureaus welke van R.K. zijde werkzaam zijn, dragen de naam van „Bureaux voor huwelijksaangelegenheden”. Veelal werken zij met inschakeling van huisartsen, die voor het bureau spreekuur houden en deel uitmaken van de staf.

Onder de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid, J. J. Viottastraat 42, Amsterdam, telefoon 020-796980, is een vaste commissie werkzaam voor contact en advies; voorzitter is S. J. P. Dercksen, zenuwarts; secretaris P. van der Wiel.

In de Gids voor de Geestelijke Gezondheidszorg vinden we op de pagina's 96 tot en met 102 een instructief overzicht van organisatievorm, doelstellingen en werkwijze en op de pagina's 240 tot en met 246 een overzicht van de bestaande bureaus met de adressen en spreekuren.

Hulpverlening bij opvoedingsmoeilijkheden

De Medisch-Opvoedkundige Bureaus (M.O.B.'s) zijn particuliere instellingen, welke hulpverlening

beogen aan kinderen tot 18 jaar wier ontwikkeling geschaad wordt door aanpassingsstoornissen, tot uiting komende in agressieve handelingen, liegen, stelen, seksuele problemen, angsten, geremdheden, dwanghandelingen, bedwateren, nagelbijten, enz. De leiding van de arbeid berust bij een staf, waarin zijn opgenomen een psychiater, een kinderarts, een psycholoog en een psychiatrisch gevormde maatschappelijke werker.

Zijn de ontwikkelingsstoornissen zo gecompliceerd of ernstig, dat van behandeling langs ambulante weg geen voldoende resultaat te verwachten valt, dan kan verwijzing naar een der pedologische of orthopedagogische instituten met hieraan verbonden scholen worden overwogen.

In de Gids voor de Geestelijke Gezondheidszorg vinden we op de pagina's 304 tot en met 313 een overzicht van de bestaande bureaus met de adressen en spreekuren.

Kinderverzorging en oudervoorlichting

De Stichting Kinderverzorging en Oudervoorlichting beoogt de bevordering van kinderverzorging en -opvoeding, de voorbereiding tot de gezinstak en de oudervoorlichting door middel van een nauwe samenwerking tussen de hieronder ressorterende instellingen. In dit kader wijzen wij op de activiteiten op het gebied van de ontwikkeling van kinderen, de kinderhygiëne, de kinderspsychologie, de kinderopvoeding en het spel en de bezigheden voor gezonde en zieke kinderen. De voorlichting wordt gegeven door leraressen in kinderverzorging en -opvoeding. De Stichting verzorgt een reeks van uitgaven ten dienste van de voorlichting en geeft het tijdschrift „Kinderverzorging en Oudervoorlichting” uit.

Onder de Stichting Kinderverzorging en Oudervoorlichting, 's-Gravendijkwal 32a, Rotterdam-3, telefoon 010-58753; directeur Mr J. L. A. de Haan, ressorteren: het Landelijk Voorlichtingscentrum voor Ouders en Opvoeders (vroeger genaamd Museum voor Ouders en Opvoeders), directrice mevrouw G. Timmers; de Vereniging Kinderverzorging en Opvoeding; en de Vereniging tot opleiding van Leerkrachten in Kinderverzorging en opvoeding; directrice mevrouw Mr J. C. Baumann-Bartelings.

Verenigingen van ouders

De Nederlandse Vereniging van Pleegouders behartigt de belangen van pleegkinderen en pleegouders in de meest ruime zin. In het kader van het doel der vereniging moet onder pleegkind worden verstaan een kind dat als een eigen kind wordt opgevoed.

De Vereniging geeft een Mededelingenblad uit. Landelijk bureau: mevrouw Mr H. J. Reinders-Brinkman, Lyceumstraat 1, Kampen, telefoon 05292-3012.

De Stichting „Naar het Gezin” is in de persoon van bestuursleden nauw met de N.V.P. gelieerd en behartigt de belangen van kinderen die de ouderlijke zorg ontberen door bevordering van plaatsing in pleeggezinnen en de regeling van hetgeen hiermede samenhangt. Het secretariaat is gecombineerd met dat van de N.V.P.

De organisaties van ouders en vrienden van het afwijkende kind beogen naast het leggen van persoonlijke contacten tussen de ouders ook algemene voorlichting door middel van een tijdschrift en het geven van individuele adviezen op pedagogisch,

sociaal, medisch en financieel-technisch terrein.

„Hulpt Elkander” is een algemene vereniging ten dienste van ouders van geestelijk en/of lichamelijk misdeelde kinderen. Secretaris J. de Jong, Koninginnegracht 101, Den Haag, telefoon 070-550795.

„Philadelphia” is de Prot. Christ. Vereniging, werkzaam voor ouders van afwijkende kinderen. Bureau-adres: Postbus 70, Ede. Secretaris B. Ruytenberg, Sarphatikade 17, Amsterdam, telefoon 020-234123.

„Voor het Zorgenkind” is de R.K. vereniging van ouders van lichamelijk en geestelijk gehandicapte kinderen. Bureau-adres: Gerrit van der Veenstraat 151hs, Amsterdam, telefoon 020-731868.

De B.O.S.K. (Bond ter Bevordering van de Belangen van Spastici, vroeger genaamd „Bond van Ouders van Spastische Kinderen”) streeft zijn doel onder meer na door de bevordering van medisch onderzoek, een juiste behandeling, onderzoek naar onderwijsmethoden (Mytylscholen), het geven van voorlichting en hulp aan zijn leden bij de aanschaffing en het gebruik van middelen tot bestrijding van de gevolgen van hersenverlammingen en in samenwerking met de Nederlandse Centrale Vereniging voor Gebrekkigheidzorg de bevordering van de maatschappelijke belangen en de arbeidszorg. Adres landelijk bureau: Bezuidenhoutseweg 229, Den Haag, telefoon 070-720809; directeur R. Römer; medisch-adviseur Dr L. P. Bruyel, Delft.

De Nederlandse Centrale Vereniging voor Gebrekkigheidzorg bevordert de samenwerking tussen de aangesloten leden-organisaties en geeft voorlichting omtrent de zorg voor gehandicapten aan overheidsinstanties en particulieren. Adres landelijk bureau: Stadhouderslaan 142, Den Haag, telefoon 070-556600; directeur C. D. Moulijn.

Tenslotte nog de vermelding van drie nationale organen van federatieve samenwerking waarvan de bureaus ten dienste staan voor het geven van inlichtingen:

Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid, J. J. Viottastraat 42, Amsterdam, telefoon 020-796980; secretaris Dr S. Wiegiersma.

Nationale Contactcommissie voor Gezinsbelangen, Laan van N.O.-Indië 4, Den Haag, telefoon 070-720359; secretaris O. Rees.

Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk, Stadhouderslaan 146, Den Haag, telefoon 070-512141; secretaris mevrouw Mr M. Tjeenk Willink.

Voor die situaties, waarvoor het voorafgaande tekort schiet, moge worden verwezen naar de Gids voor de Geestelijke Gezondheidszorg in Nederland, uitgave van de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid (1962, prijs f 5,50), waarvan ook voor het voorafgaande een nuttig gebruik is gemaakt.

De in het voorafgaande ondernomen verkenning op het terrein van de aanrakingsvlakken en overgangsvormen van gezondheidszorg, pedagogiek en maatschappelijk werk betekende een vermoeiende wandeling. Een van onze uitgangspunten was, dat de taak van de gezinsarts mede inhoudt een open oog te hebben voor invloeden, omstandigheden en manco's die de blijdschap van in gezondheid te mogen leven verhinderen.

Ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van het medisch maatschappelijk werk merkte prof. Querido onlangs op, dat bij een verstoring van het lichamelijk evenwicht het allerminst altijd zo is, dat de arts zich in zijn therapeutisch handelen kan beperken tot fysiek gebied. Men kan dit inzien en tegelijkertijd eraan voorbijgaan als gevolg van een niet-kennen der mogelijkheden. Deze mogelijkheden iets dichterbij te brengen was wel de eerste bedoeling van deze rondgang.